

General Certificate of Secondary Education
2010–2011

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

Eolaíocht: Teastas Singil (Modúlach)

Gníomhaíocht Dhaonna agus Sláinte
Modúl 2

Bonnsraith

[GSC21]

DÉ HAOINE 20 BEALTAINE 2011, MAIDIN

AM

45 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.

Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo. Freagair **gach ceann** de na **seacht** gceist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 45 an marc iomlán don pháipéar seo.

Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	

Marc Iomlán	
-------------	--

1 (a) Comhlánaigh an tábla thíos faoi thruailliú.

Roghnaigh ó:

**talamh : uisce : athchúrsáil : scagairí ar shimléir
mhonarchana**

Cineál truaillithe	Sampla	Modh le méid an truaillithe a laghdú
truailliú an aeir	báisteach aigéadach	
	fuíoll teaghlaigh	

[3]

(b) Comhlánaigh na habairtí seo a leanas.

Roghnaigh ó:

mhóra : bheaga : díchoimisiúnú : ró-iascaireacht : cuótaí

Tá na stoic iasc i mbaol mar gheall ar thruailliú agus mar gheall ar

_____ chomh maith.

Is féidir stoic iasc a chosaint trí eangacha a bhfuil mogaill

_____ acu a úsáid.

[2]

(c) Déantar dochar don phláinéad seo chomh maith cionn is go bhfuil an daonra ag méadú go gasta. Tá daoine ag maireachtáil níos faide anois agus seo ceann de na fáthanna a bhfuil an daonra ag méadú chomh gasta sin.

Luaigh dhá fháth a bhfuil daoine ag maireachtáil níos faide.

1. _____ [1]

2. _____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

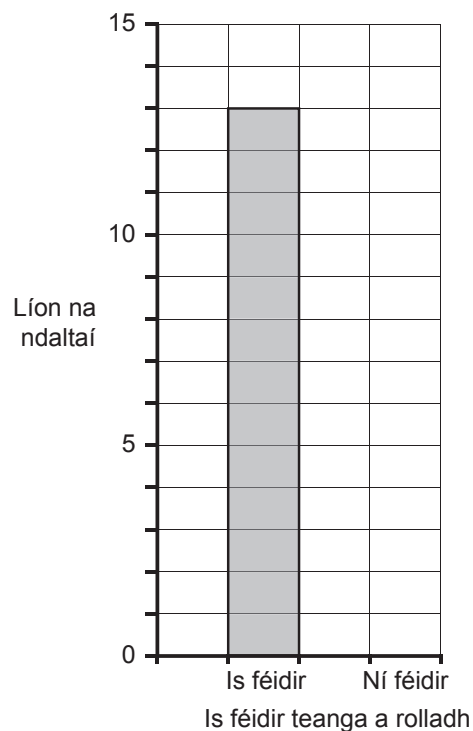
- 2 (a) Is féidir le héagsúlú i nithe beo a bheith leanúnach nó neamhleanúnach. Úsáid línte le gach cineál éagsúlaithe a cheangal le sampla.

Cineál éagsúlaithe	Sampla
leanúnach	airde
	sóchán
neamhleanúnach	rolladh teanga

[2]

- (b) Tá 20 dalta i rang. Is féidir le 13 dalta sa rang seo a dteanga a rolladh.

Comhlánaigh an bharrachairt thíos le líon na ndaltaí nach féidir leo a dteanga a rolladh a thaispeáint.

[1]

3 (a) I ndeatach toitíní, tá substaintí dochracha is féidir a bheith ina gcúis le bás.

- (i) Luaigh cad chuige a bhfuil daoine áirithe ag caitheamh toitíní go fóill cé go bhfuil a fhios acu go bhfuil sé dochrach.

_____ [1]

- (ii) Ainmnigh substaint dhochrach **amháin** i ndeatach toitíní agus mínigh cad é mar a dhéanann sí dochar don chorp.

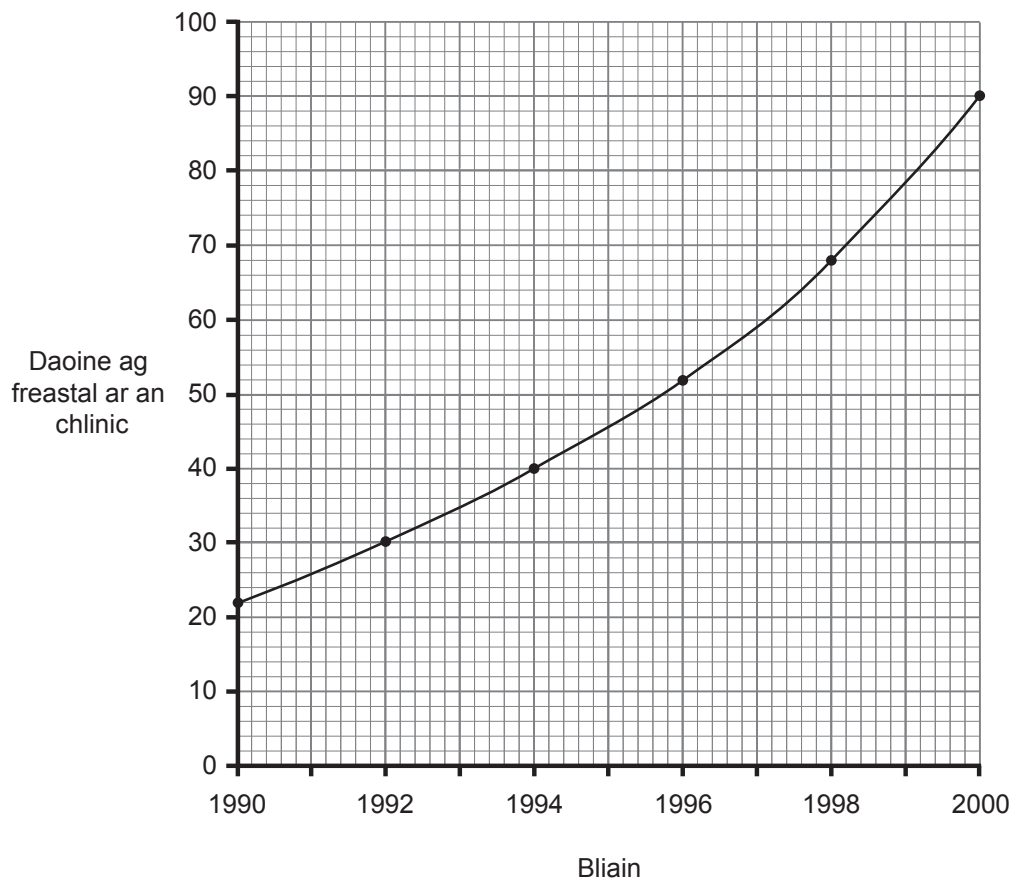
An tsubstaint dhochrach

_____ [1]

Míniú ar cad é mar a dhéanann sí dochar _____

_____ [1]

- (b) Léiríonn an graf thíos an líon daoine a bhí ag freastal ar chlinic thar thréimhse 10 mbliana mar gheall ar **andúile** i ndrugaí.

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

- (i) Ríomh an méadú ar an líon daoine a bhí ag freastal ar an chlinic idir 1990 agus 2000.

Taispeáin do chuid oibre.

_____ [2]

- (ii) Maidir le formhór na ndaoine a bhí ag freastal ar an chlinic, ba úsáideoirí cócaoin seachas úsáideoirí cannabais iad. Luaigh fáth le cad chuige.

_____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

- 4 (a) In 1928 fuair Alexander Fleming amach, maidir le baictéir a bhí ag fás i mias Petri, gur stop siad de bheith ag fás nuair a rinneadh iad a éilliú le cineál ar leith fungais.

© Science Photo Library

Rinneadh an tsubstaint seo a íonú ar deireadh leis an chéad antaibheathach riamh a dhéanamh.

- (i) Ainmnigh an t-antaibheathach a tháinig ón fhungas seo.

_____ [1]

- (ii) Ainmnigh an cineál orgánaigh is féidir a mharú le hantaibheatheach.

Roghnaigh ó:

víreas baictéir fungais

_____ [1]

- (iii) Luaigh sampla **amháin** de ghalar a bhfuil an cineál seo orgánaigh ina chúis leis.

_____ [1]

- (b) In amanna tugtar ‘sárfhríd’ ar MRSA agus is fadhb é i mórán ospidéal mar tá sé deacair é a scriosadh.

Luaigh dhá rud is féidir a dhéanamh le laghdú ar MRSA a bheith ag leathadh in ospidéal.

1. _____ [1]

2. _____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

LEATHANACH BÁN

(Leanann ceisteanna ar an chéad leathanach eile)

-

D'fhiosraigh Eoin líon na bplandaí léicin ar chrainn fuinseoige a bhí faid dhifriúla ar shiúl ó dhá bhaile (Dún Duilleogach agus Éadan an Ghuail).

Níor chuntais sé ach na léicin suas go dtí 2 mhéadar ón talamh agus níor chuntais sé ach 5 chrann i ngach áit.

Tá a chuid torthaí sa tábla thíos.

	Meánlíon na léicean ar gach crann	
Fad ó lár an bhaile/km	Dún Duilleogach	Éadan an Ghuail
0	5	0
5	7	2
10	7	3
15	8	4
20	8	5

Ní fhásann léicin i gceantair iontach tionsclaíoch (truailithe) agus is fearr a fhásann siad nuair atá na leibhéil thruailithe íseal.

- (ii) Luaigh cosúlacht **amháin** idir na torthaí do Dhún Duilleogach agus na torthaí d'Éadan an Ghuail.

_____ [1]

- (iii) Cuir síos ar dhifríocht **amháin** idir na torthaí don dá bhaile. Luaigh míniú don difríocht seo.

Difríocht _____ [1]

Míniú _____ [1]

- (iv) Agus an fhaisnéis thuas in úsáid, luaigh dhá rud a rinne Eoin lena chinntiú go mbeadh na torthaí bailí (triall chothrom).

1. _____ [1]

2. _____ [1]

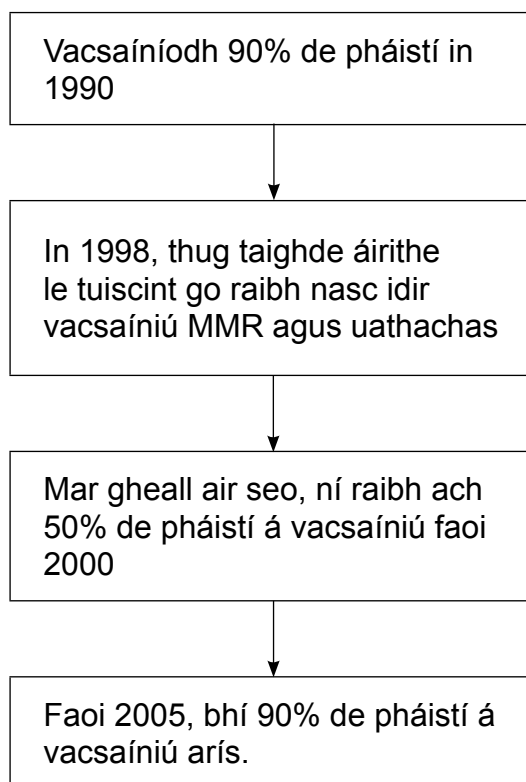
- (v) Luaigh rud **amháin** a thiocfadh le hEoin a dhéanamh le torthaí níos iontaofa a fháil.

_____ [1]

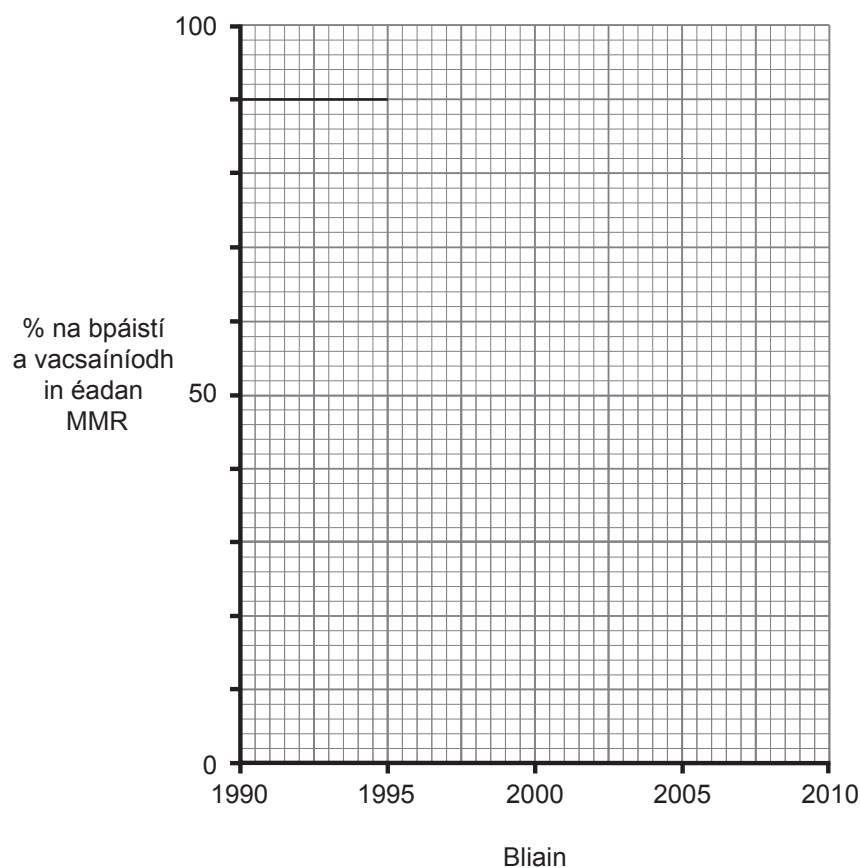
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

- (i) Agus an fhaisnéis thuas in úsáid, comhlánaigh an graf seo thíos leis an athrú ar chéatadán na bpáistí a bhí á vacsaíniú a thaispeáint.

- 7 (a) Bhí tráth ann nuair a bhí planda an tsabhaircín an-choitianta i dTuaisceart Éireann; tá bláthanna deasa air agus ba ghnách le daoine cuid mhór acu a bhaint. Is fearr a fhásann sé i dtalamh nádúrtha féaraigh gan leasú, áit nach mbíonn sé faoi scáth plandaí eile.

© CCEA

Tháinig laghdú ar líon an tsabhaircín ar chúiseanna éagsúla. Orthu seo tá leasachán a úsáid le níos mó féir a fhás d'eallach.

- (i) Mínigh ina iomláine cad é mar a laghdófaí ar shabhaircíní mar gheall ar leasacháin a bheith in úsáid go forleathan.

 _____ [2]

- (ii) Seachas laghdú ar an leasachán atá in úsáid ar thalamh féaraigh, **luaigh dhá** rud is féidir a dhéanamh leis na sabhaircíní a chosaint ar dhíothú.

 _____ [2]

- (b) Ainmnigh speiceas **amháin** eile atá i mbaol agus luaigh fáth amháin a bhfuil sé i mbaol díothaithe.

 _____ [2]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

